



STORTINGET

Innst. 122 S

(2017–2018)

Innstilling til Stortinget
fra utdannings- og forskningskomiteen

Dokument 8:48 S (2017–2018)

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Martin Henriksen, Jette F. Christensen, Torstein Tvedt Solberg og Nina Sandberg om studentombud

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med et forslag til lovendring som pålegger alle høyere utdanningsinstitusjoner å etablere et studentombud, enten alene eller i samarbeid med andre institusjoner.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jorodd Asphjell, Martin Henriksen, Nina Sandberg og Torstein Tvedt Solberg, fra Høyre, Kent Gudmundsen, Turid Kristensen, Marianne Synnes og Mathilde Tybring-Gjedde, fra Fremskrittspartiet, Åshild Bruun-Gundersen og lederen Roy Steffensen, fra Senterpartiet, Marit Arnstad og Marit Knutsdatter Strand, fra Sosialistisk Venstreparti, Mona Fagerås, fra Venstre, Tina Shagufta Munir Kornmo, og fra Kristelig Folkeparti, Hans Fredrik Grøvan, viser til representantforslaget. Kunnskapsminister

Torbjørn Røe Isaksen har uttalt seg om forslaget i brev av 30. november 2017. Brevet følger som vedlegg til denne innstillingen.

Komiteen viser til at ti utdanningsinstitusjoner i Norge i dag har studentombud, og at disse gjør en viktig jobb for å sikre studentenes rettigheter. Komiteen merker seg at utdanningsinstitusjonene som i dag har studentombud, i hovedsak er store offentlige utdanningsinstitusjoner.

Komiteen viser til at studentombud kan bistå studentene innenfor de eksisterende instansene i forskjellige saker og tilby en uhildet saksbehandling av henvendelser og spørsmål som ombudet får. Komiteen viser her til at Norsk studentorganisasjon har vært og er en sterk pådriver for at alle studenter skal ha tilgang til et uavhengig studentombud.

Komiteen vil vise til at flertallet i kirke-, utdannings- og forskningskomiteen, under behandlingen av stortingsmeldingen om kvalitet i høyere utdanning våren 2017 (jf. Meld. St. 16 (2016–2017) og Innst. 364 S (2016–2017)), foreslo å innføre studentombud for alle studenter og at institusjonene skulle tilby dette alene eller i samarbeid med andre.

Komiteen viser videre til at daværende leder i Universitets- og høyskolerådet, Vidar Haanes, på høring i kirke-, utdannings- og forskningskomiteen 15. mars 2017 uttalte at universitetene og høyskolene er positive til studentombud, men at institusjonene må kunne avgjøre organiseringen av studentombudene selv.

Komiteen viser til kunnskapsministerens brev til komiteen, og merker seg at statsråden er positiv til studentombudene, men at han er kritisk til å lovfeste en obligatorisk ordning som skal gjelde for alle universiteter og høyskoler.

Komiteen mener at institusjonene må avgjøre organiseringen av studentombudene selv, og vil understreke at studentombudene også i dag organiserer seg ulikt, selv om mandatet for de ulike studentombudene i hovedsak er likt. Det varierte institusjonslandskapet gjør at også ombudspersonene må kunne ha noe ulik organisering, og for eksempel dekke flere campuser med større geografisk spredning. Dette kan lærestedene organisere selv, og i flere tilfeller i samarbeid med andre utdanningsinstitusjoner.

Komiteen mener at studentombudene gjør en viktig jobb for å sikre studentenes rettigheter. Komiteen vil påpeke viktigheten av at studentombudene er uavhengige aktører, og at studentombudene må ha god juridisk kompetanse, slik at studentenes rettigheter følges opp på en god måte.

Komiteen vil understreke at miljøet ved norske akademiske institusjoner i hovedsak er godt. Samtidig er det viktig å være oppmerksom på at academia er bygd opp med sterke hierarkiske strukturer og asymmetriske relasjoner. Et studentombud vil bidra til å redusere ubalansen og gjøre det lettere å melde fra om krittikkverdige forhold, for eksempel seksuell trakassering eller urettferdig behandling.

Komiteen vil understreke at universiteter og høyskoler har en stor grad av autonomi, og at dette må tas hensyn til også i spørsmål om hvordan tilbud til studentene organiseres. Komiteen vil påpeke at det bør være rom for fleksibilitet i hvordan institusjonene vil organisere studentombudsordningen.

Komiteen fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med et forslag til lovendring som pålegger alle høyere utdanningsinstitusjoner å etablere et studentombud, enten alene eller i samarbeid med andre institusjoner.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti, vil vise til disse partienes merknader i forbindelse med behandlingen av Meld. St. 16 (2016–2017), der disse partiene gikk inn for å innføre en lov som pålegger alle høyere utdanningsinstitusjoner å etablere et studentombud, enten alene eller i samarbeid med andre institusjoner.

Flertallet viser til at studentombudene oppfyller en viktig funksjon hos utdanningsinstitusjonene og vil kunne gi viktig bistand til studentene gjennom å ha kompetanse om de rettighetene og systemene som preger studiehverdagen. Det er her særlig verdt å trekke frem studentombudenes uavhengighet, samt at det er viktig at ombudene har den kompetansen det er behov for. Et studentombud er en uavhengig aktør med juri-

disk kompetanse som kan gi studentene juridisk rådgivning og bistand, og som kan følge opp saker som angår studenters rettigheter og plikter i studiehverdagen. Men utdanningsinstitusjonene som i dag gir tilgang på studentombud til sine studenter, er i all hovedsak store offentlige utdanningsinstitusjoner, og per 2017 tilbyr ingen private institusjoner studentombud for sine studenter. Flertallet mener at alle studenter i norsk høyere utdanning burde ha tilgang til et studentombud.

Flertallet viser til at Universitetet i Oslo var først ute med å opprette ombudsstillingen, og at det etter etableringen har vært en stabil økning i henvendelser: Fra oppstarten i 2013 frem til første halvår i 2016 har studentombudet ved Universitet i Oslo opplevd en prosentvis økning på 150 prosent, fra rundt 40 henvendelser i 2013 til rundt 100 henvendelser i første halvår i 2016 (Studentombudet.no, 2016). Dette viser etter flertallet sitt syn behovet for et slikt uavhengig ombud blant studentene.

Flertallet viser til at studentombudene i dag opererer som et lavterskeltilbud for studentene innenfor en rekke felter, i alt fra alvorlige saker som trakassering til mer ordinære saker hvor studenter kan mene seg urettferdig behandlet, for eksempel knyttet til sensur av eksamen eller manglende svar eller begrunnelse på sensurering. Studentombudene veileder også studenter til rette instans i en ofte uoversiktlig organisasjon og opererer med mange kontaktflater som gjør det enklere for studenter å ta kontakt.

Flertallet mener at det heller ikke er en konflikt mellom studentombudsrollen og studentdemokratiets egen organisering, som studentene har rett til å ha gjennom universitets- og høyskoleloven. Studentdemokratiene har blant annet en pådriverrolle for å utvikle studentenes faglige, politiske og sosiale rettigheter, men har begrenset juridisk kompetanse til å ivareta rettighetene som eksisterer.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komité.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råder Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med et forslag til lovendring som pålegger alle høyere utdanningsinstitusjoner å etablere et studentombud, enten alene eller i samarbeid med andre institusjoner.

Oslo, i utdannings- og forskningskomiteen, den 13. februar 2018

Roy Steffensen

leder og ordfører

VEDLEGG**Brev fra Kunnskapsdepartementet v/statsråd Torbjørn Røe Isaksen til utdannings- og forskningskomiteen, datert 30. november 2017****Svar på representantforslag Dok 8:48 S (2017-2018) om studentombud**

Jeg viser til representantforslag fra stortingsrepresentantene Martin Henriksen, Jette F. Christensen, Torstein Tvedt Solberg og Nina Sandberg om studentombud.

Mitt inntrykk er at studentombudene som er etablert ved flere universiteter og høyskoler, gjør en viktig og god jobb for studentene.

Universitetet i Oslo var første ute med å etablere studentombud i 2013. I dag er det til sammen etablert ti studentombud. Gjennomgående har studentombudene i oppgave å gi råd og uavhengig bistand i saker hvor studenter ønsker å ta opp forhold knyttet til studiesituasjonen, men kan i utgangspunktet ta imot alle typer saker. Studentombudet avgjør selv om en student får bistand eller ikke ut fra sakens art.

Jeg mener det er positivt at flere utdanningsinstitusjoner av eget initiativ har valgt å etablere ordninger med studentombud. Jeg er likevel i tvil om det er hensiktsmessig å lovfeste en obligatorisk ordning med studentombud ved alle universiteter og høyskoler.

Jeg mener prinsipielt sett at det bør være opp til styret ved den enkelte utdanningsinstitusjon å avgjøre sin interne organisering. Etter mitt syn bør det derfor i utgangspunktet være opp til den enkelte institusjon selv å avgjøre om de vil ha et eget studentombud, eller om de ønsker å organisere oppgaver og funksjoner, som kan tenkes ivaretatt av et studentombud, på en annen måte.

Universitets- og høyskoleloven har en rekke bestemmelser som sikrer studentenes medvirkning og rettssikkerhet. Styrene ved universiteter og høyskoler har i dag et lovfestet ansvar for studentenes læringsmiljø og skal, i samarbeid med studentsamskipnadene, legge forholdene til rette for et godt studiemiljø og arbeide for å bedre studentvelferden på lærestedet. Studentene er representert i styret og det er etablert egne læringsmiljøutvalg ved alle institusjonene. Studentene utgjør et flertall i styrene til studentsamskipnadene.

Det har over tid vært en tverrpolitisk enighet om at universiteter og høyskoler bør ha stor faglig og organisatorisk frihet. Dette blant annet for å gi institusjonene fleksibilitet og omstillingsevne. Dersom det skulle etableres lovkrav om studentombud, mener jeg derfor at det bør ligge en grundigere behovsvurdering og utredning til grunn. Dette må i så fall gjøres i dialog med universitets- og høyskolesektoren og andre relevante aktører før det treffes en beslutning. Det bør også ses helhetlig på hvordan et eventuelt lovkrav om en ombudsordning vil virke sammen med øvrige krav som er fastsatt i dagens regelverk for universiteter og høyskoler.

Jeg mener at lokale ordninger for å ivareta studentenes interesser vil ha større legitimitet dersom de etableres og utformes gjennom lokale prosesser ved den enkelte institusjon enn hvis de blir fastsatt gjennom sentrale krav eller pålegg.